

ANADİLİ ÖĞRETİMİNDE YAZINSAL ALANLARA AÇILIM

ADNAN BİNYAZAR

Falih Rıfki Atay bundan otuz yıl kadar önce yazdığı bir yazıda, neden düşündüğümüzü ve duyduğumuzu yazı ile derli toplu anlatamadığımız gerçeğine değinerek, bunu önemli bir nedene bağlıyordu : “Çünkü anlayabildiğimiz iyi metinler üzerinde çalışmalarla buna alıştırmamışız.”

Kuşkusuz tek neden bu değil. Ayrıca, Atay, “yazı ile” sınırlamasını getirmesine karşın, “yazı ile” anlatamıyoruz da “sözle” anlatabiliyor muyuz? Bu, işin başka bir yönü. Ama sorunu genel boyutlarıyla ele alınca, Atay’ın, “anlatım eğitimi” yönünden önemli bir gerçeği vurgulamış olduğunu görürüz.

Atay’ın otuz yıl önce değindiği bu gerçek, bugün de aynıdır. Ne yazık ki, düşündüğümüzü ve duyduğumuzu yazı ile de, sözle de anlatma gücünden yoksunuz. Çünkü, anadili öğretimiyle ilgili kitaplarda, Atay’ın deyiimiyle, “iyi metinler” öyle pek bol değildir. İyi metinlere yönelmek de birtakım sınırlamalara bağlıdır. Bu sınırlamalar, kitaplara kimi zaman aşılmaz ölçüler koymaktadır. Aşağı yukarı son kırk yıldır bu sınırlar aşılamamış, belirli ölçülerin de dışına çıkılamamıştır.

Sık değişen politik kadrolar, yazara da, kitaba da ayrı değerler biçiyor. İster değerli olsun, ister değersiz, kimi kesimlerce tutulan ya da tutulmayan yazarlar vardır. Emre Kongar’ın şu gözlemi, kitap politikamızda her zaman gerçeği yansıtmıştır : “Türkiye, muhalefette iken sürekli olarak insan hak ve özgürlüklerinden, demokrasinin erdemlerinden, düşünce özgürlüğünden ve okumanın gerekliliklerinden söz edip de iktidara geldiğinde korkunç bir kitap düşmanı kesilen kadrolardan çok çekmiştir.”¹ Herkesin kendi anlayış ve kavrayış gücü içinde biçimlendirdiği demokratik ortamlarda bu çelişkiler hep olacaktır. Ne var ki bunun acılarını her dönemde genç kuşaklar çekiyor.

Üniversite öğrenimi düzeyinde kitap sınırlamalarının yapıldığına da tanık olundu. Bu düzeyde de yazarlarla genç kuşaklar arasına perde gerilmek isteniyor. Ne var ki, bu “boş perdeler” pek etkili olmamıştır, olmayacaktır da. Çünkü kitap, okullara girmese de, evlere girmektedir. Kâğıt tüketiminde ne denli çok gerilerde olsak da, Türkiye’de bilinçli bir okur

¹ Emre Kongar. “Okuyabilmeyi Başarmak Türkiye’de Gerçek Bir Mucizedir”, *Sanat Dergisi*, (1 Kasım 1982).

kesimi yetişmiştir. Kitabı su gibi, ekmek gibi, yaşamının kaçınılmaz besini sayanlar vardır.

Okul kitaplarındaki yazınsal boşluk, kitap giren evler açısından büyük bir sorun yaratmaz. Hatta yazılı ürünlerden tam anlamıyla yoksun kesimler için de sorun pek ürpertici değildir. Ama dil ve beğeni eğitimini salt basın ve yayın dünyasının düzeysiz ürünleriyle beslemek zorunda kalan kesimler için, sorun gerçekten korku yaratıcıdır. İşte böyle ortamlarda, yazınsal ürünlerle beslenmiş anadili kitapları büyük önem taşır. Bu kitaplar bir yandan dersin yürütülmesinde araç olurken, öte yandan çevredeki kişileri de, anayı babayı da bilgi yönünden aydınlatma görevini yerine getirir.

Gittikçe her şeyin belirli kalıplara sokulduğu, insan yaratıcılığının bile bilgisayarlarla bırakılmak istendiği bir çağda, kişide belirli alışkanlıkları yaratmak pek kolay olmasa gerek. İnsanoğlu, topluluk olarak, işin kolayına kaçmaya daha çok yönelim gösterir. Değer yargıları bu kolaylıkları yüceltici biçimde gelişir. Öyle olur ki, iyi şeyler, kötülüklerin altında boğulur. Sanatı, daha genel bir deyimle, yaratıyı kazanç aracı haline getiren toplumlarda nasıl bir yozlaşmaya gidildiğine çağımız tanıktır. Topluları yetiştirmek yerine, yönlendirme yeğleniyor ki, yozlaşmada en büyük etkendir bu. Bu amacı güdenler, toplumlar arasında doğacak kopuklukları düşünmemekte, hatta bu kopuklukların kendilerine çıkar sağlayacağına da inanmaktadırlar. Silah üreticilerinin, savaş ortamı yaratmak istemeleri gibi...

Tarihsel gelişmelerin ışığında, tekniğin insan emeğini değerlendiren bir olgu olduğu, tartışılmaz bir gerçektir. Ancak daha çok silahlanmaya yönelik teknik araçlardaki ürkütücü güç, insanı büyük bir korku içine sokuyor. İleri Batı ülkeleri insanının bu korkuyu yenme yolunda savaşımına giriştiğini bir rastlantı saymamak gerekir. Bu korku, insanın ruhsal dünyasını da sarmıştır. Bu korkunun etkisiyle birey daha da yalnızlaşmakta, bunun sonucu olarak, içine kapanmaktadır. Sözde onun bu yalnızlığını gidermeye çalışan yayın araçları, onu daha da büyük boşlukların içine sürüklemektedir. Teknik gelişim, bu araçlarda da üstün etkisini göstermekte, bir renk ve devinim dünyası yaratarak, insanı daha çok kaba yönlerinden, kısıvrak yakalamaktadır. İşte bu renkler dünyasında, "Kitap ölüyor mu? Yazının yerini görsel araçlar mı alıyor?" gibi soruların tartışıldığı ortamlar hemen her gün yaratılıyor. Bunun, kitap konusunda kuşku yaratmak gibi gizli bir amacı pekiştirmekte olduğu açıktır. Böyle bir anlayış ortamında genç kuşakların yetişimleri nasıl sağlanabilir?

İşin bu boyutunu bir yana bırakıp, Falih Rıfkı Atay'ın değindiği noktada yoğunlaşırsa, konunun önemi daha iyi anlaşılacaktır. Atay'ın parmak bastığı sorun gerçekleşmiş olsaydı, yani insanlar düşündüklerini ve duyduklarını derli toplu anlatmayı başarabilselerdi insanoğlunun ilkel

dönemlerinden kalan kıyıcılık ve öldürme duygusu belki de gün yüzüne çıkmazdı. Aynı toplumsal katlardan gelen genç kesimin birbirine düşmanca duygular beslemesini körükleyen anlayışlar ortam bulmazdı. Ülke de bir kan gölü haline gelip, devlet temelinden sarsılmazdı. Doğal olarak, kafanın ve duygunun gelişmediği yerde, kaba güç kendini gösterir, dostça ilişkilerin yerini düşmanca duygular alır. Atay'ın da değindiği gibi, temel sorun, insanı duyguca ve kafaca geliştirmektir. Yoksa kafaca ve duyguca gelişmemiş bir insan da, toplum da kendini var edebilmek için başka yollar deneyecektir.

Gene bu bağlamda, doğa bilimleri insanı maddeci yapar, sosyal bilimler düşünsel yönden geliştirir, sanat da duygu etiğiminin aracıdır gibisinden yargılar her zaman tartışılabilir. Einstein'ın yaşadığı kentin en iyi keman çalıcılarından biri oluşu göz önünde bulundurulursa, bu tür ayrımların da bir sonuca götürmeyeceği anlaşılır. Çünkü yaratıcı çalışmaların tümünün yöntemi aynıdır. Gerçekte, kendini düşünce eğitiminden geçirmiş insan, doğadaki tüm etkinliklerin ayrımındadır. İnsan da, çevresinde olup bitenlerin ayrımında olan bir yaratık değil midir?

Bütün eğitim yöntemlerinin amacı, çocuğu çevreye açmaktır. Çocuk bu yolla, en dar çevreden en geniş çevreye değin, olup bitenlerin ayrımında olacaktır. Ne var ki, her zaman evdeki hesap çarşıya uymamakta, kuramsal kitapların bile yönlendirici ilkeleri engele uğramaktadır. Russell'in ortaçağ eğitimi için söylediği anlayış bugün de egemendir : "Ortaçağda eğitimin amacı, devlete yararlı yurttaşlar yetiştirmektir." Devletin yapısına ve ideolojisine göre insan yetiştirilmek istenmesi doğaldır. Ama en büyük tehlike, yetiştirilmek istenen kuşaklarda bir "boşluk" yaratılmasıdır. Nitekim Atay'ın yukarıda söz konusu ettiğimiz yazısının başlığı "Kültür Açığı"dır. Atay'ın kültür açığı dediği, gerçekte bir kültür boşluğudur. Böyle bir boşluk doğdu mu, onun yerini doldurmak pek kolay olmamaktadır. Türkiye bugün bu boşluğun tam ortasında bocalamaktadır. Gerek eğitim planlaması, gerekse yeni yöntem arayışları buna çözüm bulma yolunda birtakım çalışmalaradır.

Hangi tür çalışma yapılırsa yapılsın, Türkiye'de bugün temel eğitim sorunu, gençlerin bu boşluktan kurtarılmasıdır. Bu boşluk da ancak bilgi birikimiyle giderilir. Montaigne, "Öğrenimden kazancımız, daha iyi ve daha akıllı olmaktır" diyor. Bu iki kavram, yani "iyilik" ve "akıllılık" insanı erdemli kılan iki temel etken olduğuna göre, yüzyıllar öncesi söylenmiş bu söz, aynı zamanda eğitimin de temel amacını yansıtıyor. Boşluklara itilmiş insanların, aklın yolundan saparak kötülöklere yöneldiğine çağımızda binlerce tanık var. Toplum olarak sorumluluklar kavrandıkça, yetiştirmekte olan kuşakları sapmalardan da koruruz.

Yeni yetişenlerin öğretim amacıyla ilk karşılaştıkları kültür ürünleri, ders kitaplarıdır. Ders kitapları, bir yandan birtakım bilgiler öğretirken, bir yandan da çocuğu belli bir dünya görüşüne hazırlar. Çocuğun, kültür dünyasıyla bağlantılarını ders kitapları kurar. Onu, kendiliğinden öğrendiği bilgiler dünyasından, amaçlı öğrenilmesi gereken bilgilere yöneltir. Böylece çocuk, öğrendiklerinin bilincine erer. Bilgiler dünyasında kendini var eden çocuk, kişiliğini bulma yolunda gün gün ilerler. Bu bilgiler, bir süre sonra, yaşam gerçeklerini kavramada ona kılavuzluk eder. Bu kılavuzla, çocuk, bir öğretmene de gereksinim duymadan, kendi yaratacağı bilgiler dünyasına yönelir. Yaratıcı etkinlik de bu aşamadan sonra başlar. Ama ne yazık ki, çocuğu doğruya yöneltme bilgisinden yoksunluk, başka boşluklar yaratır. Bu boşluk da, kişiyi yaşamı boyunca bir “kör nokta”da devinimsiz kılar. Örneğin, okulu bitirdikten sonra, her şeyi öğrendiği kanısına varan kişi, kendisini bilgi alanlarına kapatır. “Diplomalı cahiller” de gittikçe çoğalır.

Bir dönemden sonra, kendisini okumaya, bilgi alanlarına kapayanların sayısı çok fazladır. Böyle bir sonuçta birçok nedenler aramak gerekir. Ama bunların başında, anadili bilincinin kişiye kavratılmamış olmasının etkileri büyüktür. Çünkü anadilimizi iyi kavramış olmamız, herhangi bir konuda daha başarılı konuşmamızı sağlar. Ayrıca, herhangi bir konuyu kavrayıp yorumlamamız da buna bağlıdır. Nitekim Faliş Rıfki Atay, görüşlerini bir sonuca bağlarken şu noktayı özellikle vurguluyor : “Bir defa, yazı ve okuma zevkini, hiç müstesnası olmaksızın, bütün okullarımızda aynı ehemmiyetle beslemek gerektiği üzerinde anlaşalım.” Atay’a göre, okullarımızda çocuklarımıza “dil ve zevk terbiyesi” kazandırmamız, bunu gerçekleştirmeye bağlıdır. Gerçekten, anadili öğretiminin temel amacı da bir “dil ve zevk terbiyesi”, yani dilimizi iyi kullanıp anlama, güzellikleri kavrayıp, güzellikler yaratma alışkanlığı kazandırmasıdır. Bunu da, anadili öğretimi gerçekleştirir. Bu nedenle, okullarımızda anadili öğretime ayrı bir önem verilmesi gerekir. Gerçekte, “müfredat” programlarında, her dersin anadili dersi gibi ele alınıp dilin kullanılması konusunda özenli olunması ilke olarak vardır. Ama bu çok az öğretmence uygulanmaktadır. Hele öğretmenler giderek anadili bilincinden yoksun yetiştikçe, bu daha da zorlaşmaktadır. Oysa, öbür derslerin kavranması; çevreyi bütün gerçekleriyle algılayış anadili öğretimiyle olanaklıdır.

Anadili, en genel tanımıyla, “İnsanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dil”², yani anamızdan öğrendiğimiz dildir. Kültürel ortam, çevre, insanın yaratı kaynakları bu dille zenginleşir, bu dille biçimlenir. Deyimsel ve terimsel zenginleşmenin kaynağı da ana-

² Berke Vardar (N. Güz, E. Öztokat, M. Rifat, O. Senemoğlu, E. Sözer). *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara, TDK, 1980.

dilidir. Daha geniş anlamıyla, “Kişiliği oluşturan etkenlerin başında anadili gelir. Anadili hem düşün evrenimizi hem de duygu evrenimizi oluşturur. Kişiliğin mayasını kuran da, geliştiren de anadilidir. Eğer kişide anadili bilinci uyanmışsa, anadili duyarlığı diriye, yabancı etkilere karşı kendini kolaylıkla koruyabilir. Öte yandan, kişi ancak bir tek dilde rahat düşünebilir : anadilinde.”³ Bu nedenle, kendini bir kültürel varlık olarak duyumsadığından bu yana insanoğlu, dil ve düşünce öğretimi üzerinde durmuştur. İlkçağlarda “gramer” öğretimine ağırlık verilmesini bir rastlantı saymamak gerekir. Dünyanın en eski metinlerinden biri olan *Kelile ve Dimne*, düşünce eğitiminin önemli bir ürünüdür. İlkçağ felsefe ürünlerinin de düşünce eğitiminin bir sonucu olduğu açıktır. *Ramayana*, *Gilgamiş Destanı*, eski Mısır ve Hitit tabletleri birer düşünce ürünü sayılmalıdır. Yetkin dillerin yetkin düşünceler yarattığı gerçeği de göz önünde bulundurulursa, konu daha da aydınlanmış olur.

Birbirinden ayrı düşünülmemesi gereken “dil” ve “düşünce” bağlantısı, anadili öğretiminin önemini bir başka açıdan yansıtmaktadır. “Dil, insanların düşünürlüğünden doğmuş; doğduktan sonra da düşüncelerin yaratıcısı olmuştur : Bilgilerimizi, öğrenimimizi, başkalarının düşüncelerini dil yoluyla elde ederiz. Kendi düşüncelerimiz de, kafamızın içinde çalışan dilin yardımıyla oluşur; olgunlaşır. Sanki içimizden konuşarak, sessiz bir dil kullanarak düşünür, yeni yeni düşüncelere ulaşırız. Ulaştığımız yeni düşünceleri yeni dil biçiminde ortaya koyar, onları başkalarına ulaştırırız. Böylece sürekli olarak düşünce dili, dil düşünceyi geliştirir durur./Görülüyor ki dil, düşüncenin kalıbıdır. Düşünceyi (ya da duyguyu) içimizde doğduğu gibi yansıtabilen dil, görevini eksiksiz yapıyor demektir. Kullanılan dil (söz), anlatılmak istenen düşünceye iyice uyan bir kalıp değilse (yani düşünceyi eksiksiz karşılayamıyorsa), ortada olgunlaşmamış bir anlatım var demektir. Bu ya dilin düşünceyi anlatmaya yetecek oranda gelişmemiş olmasından ya da düşünceyi anlatmaya yeterli olan dilin iyi kullanılmamış bulunmasından ileri gelir. Birincisi dili geliştirmeyi, ikincisi kullanıyı yetiştirmeyi gerektirir./Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere bilgi ve kültür gelişmenin en büyük etkeni dildir. Genel kalkınma, ancak bilgi ve kültür kalkınmasıyla gerçekleşebileceğinden ulusça yükselmemizde dilin çok büyük payı vardır.”⁴

Bu durumda, öncelikle anadili bilincini yerleştirip pekiştirmek gerekir. Bunun kaynağı da, anadilimizi her yönden işleyip geliştiren ve ona yeni olanaklar kazandıran yazın ürünleridir. Bu ürünlerle beslenmiş kafa, hem kendi yolunu iyi çizecektir, hem de kendi bilgi ve düşünce alanını kuracaktır.

³ A. Binyazar - M. Öztekin. *Yazın ve Bilim Dilimiz*. (Emin Özdemir'in konuşması) Ankara, TDK, 1978. 97. s.

⁴ Ömer Asım Aksoy. *Gelişen ve Özleşen Dilimiz*. Ankara, TDK, 1975. 11-12. ss.

Örneğin fizikçi ise, yaptığını daha iyi yapacağı gibi, onu toplumlara daha iyi anlatacaktır. Yönetici ise, belirli bir duygu ve düşünce eğitiminden geçtiği için, ilişkide olduğu insanları ve toplumu daha iyi anlayacak, onlara aydınlık yolları da gösterebilecektir.

Okulda öğrenci yazınsal ürünlerle beslenirse, yetiştiğinde, bir kültürel ortama da yabancı kalmayacaktır. Ama bundan da önemlisi, okuma alanları yönünden, okulla ev arasındaki bağlantıyı da göz önünde bulundurmalıdır. Bir kitap evde okunabiliyorsa, o kitaptan ya da benzerlerinden metinler de olmalıdır anadili kitaplarında. Yok, öğretmen bir çocuğun elinde bir kitap gördüğünde onu karalayıp çocuğu da suçluyorsa, birtakım içtensizlikler, gelişmeler kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Çocuğu okulla ev arasında bırakmamak gerekir. O zaman birinden birini seçmek zorunda kalacaktır çocuk. Kimi durumlarda, okulun iyi dediğine kötü, evin kötü dediğine iyi demek gibi çelişkili bir tutum takınacaktır. Eğitimin amacı, çocuğu içtenlikli ve dürüst kılmak olduğuna göre, bu durum, çocukta kötü alışkanlıkların yerleşmesine yol açacaktır. Okulla evi birbirine yabancılaştıran bu yöntem, içtensiz, inançsız, birtakım değer yargılarından yoksun kuşaklar yaratacaktır. İşte bu kültür boşluğu içindeki kuşakların da, sürekli sorunları olacaktır. Kimi durumlarda bu sorunların nasıl çözümleneceği konusunda ülkemiz çok ciddi durumlarla karşı karşıya geldi.

Okul kitaplarında Fazıl Hüsnü Dağlarca, Orhan Veli, Suut Kemal Yetkin, Cahit Külebi, Behçet Necatigil, Yusuf Ziya Ortaç gibi yazarların yanında Rauf Mutluay, Mehmet Seyda, Orhan Kemal, Necati Cumalı, Nurullah Ataç, Sait Faik gibi yazarlara da yer verilmesi, sevinilecek bir olaydır. Hele bu kitaplarda Mehmet Kemal, Yaşar Kemal, Abbas Sayar, A. Turan Oflazoğlu, Talip Apaydın, Müjdat Gezen, Ceyhun Atuf Kansu, İsmail Uyaroğlu, Ali Püsküllüoğlu, Yalvaç Ural, Demirtaş Ceyhun, Şevket Yücel, Ümit Kaftancıoğlu... gibi adlara rastlanmasını önemli bir aşama saymak gerekir. Çünkü yazar, toplum adına söz söyleyen, gören, algılayan, yorumlayan, uyaran bir kişidir. Çocuk onun duyarlıklarıyla, onun dünyayı yorumlayışıyla ne denli erken yüz yüze gelse, o denli yararlı olur. Okullardaki anadili kitaplarına, zaman zaman, hiç değilse birkaç yazarın bile alınması umut yaratıyor. Yoksa, çocuğun gerçeklerine taban tabana zıt, "idealize" edici, kurmaca metinlerle; dünyayı sorunsuz gösteren uydurma yazılarla, ne yöntem yönünden, ne de bilgi üretimi yönünden bir yere varılır. Bakarsınız, adı sanı belirsiz, yazdıklarının hiçbir tadı tuzu olmayan biri, gelip okul kitaplarının baş köşesine oturmuştur. Yurt içi bir yana, yurt dışında da nice başarılarla ermiş yazar ve ozan bu alandan yoksun bırakılır. Türk yazını, her gün gelişen, boyutları gittikçe genişleyen bir yazındır. Anadili kitaplarını besleyecek nice yazarlar vardır. Ne ki, gene de uydurma "topaç" şiirleri, karda üşümüş "serçe" öyküleriyle kitaplar baştan aşağı doldurulur. Şuna buna yaranmak için seçilmiş metinler de unutulmaz.

dir. Ama ne denli uzak durulsa da, görülyüyor ki, bu kitaplar yazın ürünlerinden yoksun bırakılmıyor. Bu, daha iyi kitapların oluşturulması yolunda önemli bir adım sayılmalıdır. Böylece, insanımızın gerçeği okul kitaplarına da girmiş olacaktır. Gerçekçi eğitim ancak böyle başlar.

Çağımızın iletişim olanakları, artık, kapalı eğitime fırsat vermemektedir. Sorunlar yalnızca babayı, anayı, büyükleri ilgilendirmiyor. Hiçbir şey değilse, yalnızca televizyon, birkaç dakika içinde, dünyanın herhangi bir noktasında olup biteni dünyanın dört bucağına yayıyor. Bu durumda çocuğu nasıl, şunu öğrensin, bunu öğrenmesin anlayışıyla yetiştirmeyi düşünebiliriz?

İleri sürdüğüm düşüncelerle, her yazınsal ürünün anadili kitaplarına girebileceğini savunmuyorum. Ama, anadili kitaplarının yazınsal ürünlerle beslenmesi gerektiğini özellikle vurgulamak istiyorum. Anadili kitaplarına seçilecek metinlere birtakım ölçütler uygulanması da doğaldır. Bu ölçütler neler olabilir? Öğretim yöntemiyle ilgili kitapların kalıplaştırdığı ilkeleri burada sıralayacak değilim. Konuya daha çok sağduyu ile yaklaşmak istiyorum. Sağduyusal açıdan alınrsa, şu ölçütlerin, metin seçiminde uygulanmasının yerinde olacağı kanısındayım.

Çocuğu anadilinin beğenisine vardırıan metinler *gerçeklik*, *inandırıcılık*, *sorunsallık* ve *beğeni* yönünden yetkin olmalıdır. Ayrıca bu metinlerin anadilimizin inceliklerini, değerlerini taşıması da üzerinde durulması gereken önemli bir sorundur. Bütün bunların yanında, seçilecek metinlerin *insanlık değerlerini kapsayıcı bir nitelik* taşıması da gereklidir. Anadilini öğretmeye yönelik oluşu, seçilecek metinlerin *ulusallık* özelliğini oluşturur. Metinlerin *dil yetkinliği* ise en önemli özelliktir.

Örnekler de vererek bu nitelikler üzerinde bir bir duralım :

Gerçeklik

Sanatsal yaratıların temel özelliği, gerçeği yansımasıdır. Gerçeği yansıtmayan bir sanat ürünü, insandan, doğadan ve insanın varlığıyla biçimlenen yaşamdan kopuktur. Çocuk da yaşamın bir parçası ya da yaşamı var eden bir "birey" olduğuna göre, onu bu gerçeğin dışında düşünmemek gerekir. Ayrıca, gerçeğin tümel bir özelliği de vardır. Yani gerçek şu boyutta yansıtılır, bu boyutta yansıtılamaz diye bir şey yoktur. Bu nedenle, "idealize" edici bir öğretim yöntemi, gerçeğe aykırıdır. Önemli olan, gerçeği, öğrencinin algılayış ve kavrayış alanına sokabilmektir. Çocuk, her yaş döneminde, bedenindeki değişikliklere göre yeni deneyimler edinir. Bu deneyimlerle gerçeği kavrayışında da yeni aşamalar olur. Gerçeği vermede, çocuğun bu gelişmesini göz önünde bulundurmak gerekir. Metin seçiminde de bu gelişme göz ardı edilmemelidir.

İnandırıcılık

Gerçek olan, inandırıcıdır da. Gerçeklik, nesnel ve somut ölçütler koyduğu için, düşüncelerin o yana bu yana çekilmesine olanak tanımaz. Kişide düşüncenin yerleşmesi bu verilere geniş ölçüde bağlıdır. Ozanın deyimiyle, “taşın sert olduğunu, ateşin yaktığını” nesnellik ve somutluk öğretir. Çocuk, insana ve topluma bu nesnel ölçülerle yaklaşmaya alıştırılırsa, onda inanç da başlar. Metinlerin bu yolda geliştirilmiş olması, inandırıcılık yönünden önemli bir özelliktir.

Sorunsallık

İnsanoğlu, her gün karşısına çıkan birtakım sorunları çözerek sağlar yetişimini. Sanat, müzikten resme, yazıdan yontuya değin, bir sorunu gün yüzüne çıkarmak ya da insanlığı kısıkvrak bağlayan sorunları çözmek için var olmuştur. Çocuğu anlayış ve kavrayış yönünden geliştiren anadili öğretimi, ona bir “dil ve zevk terbiyesi” de verir. Ama asıl vermesi gereken, çocuğu sorunlar karşısında güçlü kılmak olmalıdır. Yılgın, uyusuk, pısrık bir çocuk, yaşamı boyunca yazgısına katlanır, ileri atılımlar yapamayacağı gibi, karşılaştığı her sorun karşısında yenilgiyi baştan kabul eder. Küçük yaşında sorunları çözmeye alışmış bir çocuk ise hem yaratıcı olur, hem de olumlu gelişmeleri sağlayacak bir kişilik geliştirir.

Beğeni

Beğeni (estetik), “kişiye bir şey için güzel ya da çirkin yargısını verdiren duygu; güzeli güzel olmayandan ayırma yetisi”⁵dir. Değerlendirme ve eleştirme gücünü bu yeti geliştirir. İnsanın belirli güzelliklere varabilmesi, yaşamı gerçeği ve güzelliğiyle kavraması bu yetiye bağlıdır. İnsan, kendi yaratımlarıyla kendine güzel bir dünya kurmaya çalışır. Bu güzel dünyayı kurma yolunda umulmadık güçlüklerle karşılaşır. Ancak güzellik yaratımıyla aşar bu güçlükleri. “Sanat eserlerinde estetik değerden başka hayat değerlerinin de bulunması”⁶ beğeni öğesini de sorunsallıkla kaynaştırır. Böylece gerçeklik, sorunsallık ve beğeni bir iç içelik oluşturur. Sanatın ortaya çıkışında da bu üç öge etkili olduğu için, bu öğelerin kişiliğin oluşmasında etkileri çok büyüktür. Bu nedenle çocuk, karmaşık gibi görünen bu kavramlar arasındaki uyumu sağlayıcı bir yöntemle yetiştirilmelidir. Bunu da ancak sanat ürünleri gerçekleştirir. Anadili öğretimi söz konusu olduğuna göre, çocuğu yazınsal ürünlerle yüz yüze getirmek, onda güzelliğe yönelik duyguların gelişmesi açısından önem taşımaktadır.

⁵ Ali Püsküllüoğlu. *Öz Türkçe Sözlük*. Ankara, Turhan Kitabevi, 1982.

⁶ Berna Moran. *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*. İstanbul, Cem Yayınevi, 1981. 246. s.

İnsanlık değerlerini kapsayıcı olma, bütün öğretim yöntemlerinin amacıdır. Hele çağımızda bireyin ve ulusların yalnız başlarına bir anlamlarının olmayacağı gittikçe daha iyi anlaşılıyor. Dünya, ilişkiler yönünden hem genişliyor, hem daralıyor. Dünya insanının yazgısı ortak noktalarda birleşiyor. Savaş korkusu, beslenme sorunları, hava kirliliği... gibi evrensel sorunlar bütün insanlığı kapsamaktadır. Bu nedenle "hümanist" kültür ve eğitim, insanoğlunu daha çok sarmalıyor. İnsan her şeyin ölçüsü sayılmalı, sanatsal üretim onun daha güzel bir dünyada yaşamasına olanak sağlamalıdır. İnsanı yozlaştıran, onu araç sayan birtakım anlayışlara ancak bu yolla karşı durulabilir. Anadili bilincine varmış kişiler, bu gerçekleri de kavrayacak eğitim düzeyine ulaşmış sayılırlar.

Ulusallık

Her eğitim, başta ulusal bir nitelik taşır. Ulusal savaş vermiş toplumlarda daha da önemlidir bu. Öğretim yöntemlerinin koyduğu ilkeler de bunu doğruluyor. Ayrıca, yetişmekte olan kuşakların gerçeği açısından da tutarlıdır bu. Çocuk, öncelikle kendi toplumunu, yakın çevresini ve kendi insanının değer yargılarını tanır. O, ilk kültürel kaynak olarak, bu birikimlerden beslenir. Ülkesinin tarihsel aşamalarını, coğrafi konumunu iyi kavramış bir çocukta, bilinçli bir yurt sevgisi gelişir. Bu, bencilce bir yurt sevgisi değildir. Çocuk, yaşadığı topraklarda, kendi insanının çabası yanında, gelmiş geçmiş bütün uygarlıkların çabasını da değerlendirecek yolda yetiştirilmelidir. Kendi değerlerini kavrayan bir kişi, başka ülkelerin kültürel birikimlerini de gözü gibi koruyacak bir anlayış kazanır. Bütün uygarlıkları altüst edecek savaştan kaçınır, dünya barışını korumak için elinden geleni yapar. Böylece ulusallık evrenselliğe dönüşür. Gerçekte ulusallık, evrenselliğe kültürel katkıdan başka ne olabilir? Dünya, ulusların imeceyle daha güzel, daha yaşanır, daha korkusuz bir dünya olur.

Dil yetkinliği

Metin seçiminde göz önünde bulundurulması gereken en önemli ilke, dil yetkinliğidir. Çocuk, dünyaya gözünü *dil*'le açar, dünyayı *dil*'le algılayıp kavrar, dünyaya gene *dil* yoluyla katkıda bulunur. Dil düşüncenin, düşünce dilin yaratıcısı olduğuna göre, çocuğun kişiliği de dille biçimlenmiş olacaktır. Ancak, çocuğa verilecek metinlerdeki dil söz konusu olduğu için, dilin daha çok kullanımı üzerinde durmak gerekir.

Bir metnin dilsel yetkinliği demek, anadilin zenginliğini ve olanaklarını yansıtması demektir. Anadilinin mecaz gücü, gerçekçi anlatımı, akıcılığı, yalnlığı, deyimleme gücü, düşünce ve duygu dili olarak değeri, metinlere yansmalıdır. Türkçe, gerek yapı yönünden, gerekse anlatım olanakları

yönünden öbür dillerden aşağı kalmaz. Olanakları zengin bir dildir. Ne var ki, uzun süre başka kültürlerin etkisi altında kalmış, yeterince gelişme olanakları bulamamıştır. Gelişme yolunda attığı adımlar ise, çok kısa sürede nerelere varılabileceğini kanıtlamıştır. Türkçenin düşünce, bilim ve sanat dili olarak “bilinçle işlenmesi”, gerçekten bir kültür ve eğitim devrimi sayılmalıdır. İşte bütün bunların çocuğun karşılaştığı metinlere yansımaları, onda da bir dil yetkinliği yaratacaktır. Dil yetkinliğinden yoksun, dünyayı çocuğa açmayan kuru metinlerin yerini bu metinler aldığı anda, çocuğun düşünce ve duygu eğitimi gerçekleştirilmiş olacaktır. Bu da, çocuğun anlayabileceği, çağdaş yazarların başarılı metinleriyle gerçekleştirilebilir ancak. Falih Rıfkı Atay’ın yıllar önce deşindiğı “dil ve zevk terbiyesi” de rahatlıkla kazandırılır, yeni yetişen kuşaklara.

Yukarıda söz konusu ettiğim düşüncelere uygun olduğunu sandığım birkaç küçük yazıyı örnek alarak, görüşlerimi somutlamak istiyorum. Ülkü Tamer’in yazdığı şu anı, pek yaygın olmayan bir dergiden alınmıştır.

BİR FİLM ANISI

Sanırım on üç yaşındaydım. İstanbul’da okuyan bir Antepli... Yatılıydım. Güz gelince İstanbul’a göçüyor, şubata kadar orada kalıyordum. Yarıyıl tatilimiz şubattaydı. Üç hafta. Tatil başladığı gün, ver elini Haydarpaşa! Posta treni. İki gün iki gece sonra Narlı. Bir “Austin” otobüs. İki buçuk saat sonra Antep. Tatil bitince yaza kadar yine İstanbul.

Yarıyıl tatilimin son gecesiydi. Bir cumartesi gecesi. Ertesi akşam trenle İstanbul’a dönecektim.

O cumartesi gecesi, annemle babam sinemaya götürdüler beni. Hangi sinema olacak? Nakıp Ali’nin sinemasına... Filmi hatırlamıyorum, ama bütün filmler gibi keyifle seyrettim. Yine de bir “burukluk” vardı içimde. Çünkü film den önce bir parça gösterilmişti : Gelecek program! Onu kaçıracaktım. Öyle de görmek istediğim bir film di ki...

Sinemadan çıkarken Nakıp Ali gördü bizi.

“Nasıl, sevdin mi filmi?” dedi.

“Sevdim,” dedim, “ama gelecek programı göremeyeceğim. Ona üzül-düm.”

“Haftaya görürsün.”

“Nasıl görürüm Ali Amca? Yarın akşam İstanbul’a dönüyorum.”

“Talihine küs.” dedi Nakıp Ali.

Ama ertesi sabah erkenden evin kapısı çalındı. Açtım. Sinemadan bir adam.

“Nakıp Ali seni istiyor.” dedi.

Koşa koşa sinemaya gittim. Nakıp Ali gişenin önüne bir iskemle atmış, beni bekliyor.

“Beni mi çağırdın Ali Amca?”

“Evet.” dedi. Salonun kapısını açtı sonra.

“Gir.”

Girdim.

“Otur.”

Oturdum.

Ve koskoca Nakıp Ali, on üç yaşındaki bir çocuğa, görmek istediği filmi oynattı o pazar sabahı.

Bu anıda, çocuğun gerçeğini düşünen Nakıp Ali'nin gösterdiği insanca bir tavırla karşılaşırız. Metnin dili, çocuğu sarmalayacak yalınlıkta. Tümceler kısıklı, anılara özgü pırıltıları yansıtır. Çocuğun kavrama alanını zorlayacak karmaşıklık yok anlatımda. Yazıda çizilen ortamlar rahat kavranıyor. Ayrıntı verilmemekle birlikte, iskemlesini gişenin önüne atmış Nakıp Ali, oldukça canlı. Çocuk da öyle.

Anlatının çocuğun varlığını önemsemesi, onda güven duygusunun yaratılması yönünden çok önemli. Böyle bir metinle karşılaşan çocukta güven duygusu pekişecek, çocuk, gerek yakın çevresinde, gerekse uzak çevrede kendi varlığını bilinçle kavrayacaktır. İnsanca ilişkilerin var olduğu bir dünya yaratılmış olacaktır çocuğun imgeleminde.

Cemal Süreya'nın birçok şiir arasından seçtiği şu şiir de çocukta kavram zenginleştirme, onu barışçı bir dünyaya özendirme yönünden ilginç göründü bana. Derya Altıntren ilk duyulan bir ad. Ama yazdığı şiir, çocuk duyarlığını besleyecek nitelikte.

Şiirde bir çocuğun rüyası anlatılıyor. İmge ve düşünsel çağrışım yönünden olanaklar yaratan bir şiir. Şiir, ayrıntılara inme bakımından da elverişli. Örneğin, “çiçeklerle kaplı bir dünya”nın nasıl bir dünya olduğu, çocuklara buldurulabilir. *Silahları toprağa gömme* de bir tartışma ortamı yaratması yönünden ilginç. “Tüm insanların el ele vererek kardeşçe ilişkiler içinde” yaşamalarının nasıl bir dünya özleminden kaynaklandığı konusu da işlenebilir.

BİR ÇOCUĞUN RÜYASI

Küçücük bir çocuğun rüyasıdır bu.

Çiçeklerle kaplı bir dünya...

Küçücük elleri ile silahları

Gömüyor toprağa.

Küçücük bir çocuğun rüyasıdır bu.

El ele vermiş tüm insanlar.

Yaşıyorlar kardeşlik içinde.

Çiçek sunuyorlar birbirlerine.

Küçücük bir çocuğun rüyasıdır bu.
 Kuşların kanat çırpışını duyuyor kulaklarında.
 Beyaz güvercinler taklalar atıyor havada.
 Papatyalardan çelenkler yapıp
 Takıyor insanların boynuna...

Bir babanın kızına öğüdü olarak yazılan, Atal Behramoğlu'nun şu dörtlüğü de çocuk duyarlığını etkiler sanırım. Ayrıca çocuk, şiirdeki birçok kavram üzerinde durarak, bir "dostluk" ve "sevgi" kavramı geliştirebilir.

SEVGİNİN ÖNÜNDE

Bütün insanları dostun bil, kardeşin bil kızım
 Sevincin ürünüdür insan, nefretin değil kızım
 Zulmün önünde dimdik tut onurunu
 Sevginin önünde eğil kızım⁷

Selim İleri'nin *Dostlukların Son Günü* adlı kitabındaki bir öyküden alınan şu parça ise, çocukların yaşadıkları toplumsal ve ruhsal çevreyi bütün çelişkileriyle, düş kırıklıklarıyla, gerçekleriyle yansıtmaktadır. Kimileri, büyüklerin çocuklar üzerindeki acımasız baskısını ve yalancılığını anlatması bakımından bu öykücüğü sakıncalı bulabilir. Ne var ki, çocuk, yaşamın her anında bu gibi kişilerle iç içe yaşar. Onu bu tür yaşamları anlatan ürünlerden uzak tutmak, gerçeği ondan saklamak anlamına gelir ki, bu da bir metnin gerçekliğini ve içtenliğini zedeler.

MACUNCU RAMİZ AĞA

Dar sokağa, ötelere birçok çocuk gelmişti. Saçları başları dağınık, yüzleri gözleri kirli... Bana hiç benzemiyorlar. Gülüşüyorlar, konuşuyorlar, mutlulukla el çırpıyorlardı. Çocukların ortasındaydı Macuncu Ramiz. Klarnet çalıyordu, oynak havalarda çalıyordu. Oldukça yaşlıydı, ama çoğu üç numara tıraş olmuş bu çocukların arasında genç görünüyordu.

Biz Üsküdar'a giderken, annem, "Çocuk eğlenir," demişti, "dinlenir, temiz hava alır." demişti. Yollarda eğlenmişim, bostanlardan geçmişim. Tramvaydan dışarıya, mor camdan bakılınca güzeldi. Mor cam, annemin kolonyasına benziyordu. Onun da şişesi mordu.

Şimdi, çok sevdiğim gülibrişim ağacına dayanmış, Macuncu Ramiz'i çevreleyen çocuklarla olmak istiyordum. "Sokağa çıkma kaybolursun!" Çıksam da onlar beni aralarına almayacak.

⁷ Atal Behramoğlu. *Yaşam İçin Şiir*. (Şubat 1983).

Macuncu Ramiz, klarnetini susturdu, omzuna geçmiş torbasına dik-katlice yerleştirdi. Ayaklarını kurdu, gülibrişim ağacının gölgesine çekti ayakları. Kocaman pirinç tepsiyi ayaklara oturttu. Tepsinin kubbeli ka- pağını kaldırdı alışkın hareketlerle. Yediye bölünmüştü tepsi. Yedi ayrı tatta elvan elvan macunu vardı Ramiz'in. Çocuklar ta uzaklardan ardına takılıyorlar, gitgide çoğalarak Neşecan Yengenin yalısına varıyorlardı. Bu adam *Fareli Köyün Kavalcısı* mıydı? Macuncu Ramiz, limonlu, susamlı, sakızlı macunlarını kalaylı tepsilerde hazırlarken, onlar da macun çitası yontarlardı. Sonra gene Macuncu Ramiz'in sattığı rüzgârgüllerini, elişî kâğıdından fırıldakları macun çitasına iğnelere çocuklar... Ramiz'in her gün bu yolları teptiğini, akşama kadar gezindiğini düşünemezdim. Sanki salt benim için yalıya geliyor, ben Neşecan Yengelerdeyken. Ben, suçlu gibi, macunlardan tadamıyorum. Kimileri çember çeviriyordu çocuk- larım, kızlarla itişip kakışıyorlardı. Ramiz, macun çeviriyordu. Yeşile kırmızı buluyor, kırmızıya pirinçten macun tığıyla susamlı ekliyor. Susam taneleri iri iri, macunun üstünü kaplıyordu. Fırıldak sepetinde çift katlı fırıldaklar, bırakmışlardı kendilerini rüzgâra...

"Şuna bak!" dedi çocuklardan biri. Ağaca saklanmış beni gösterdi. Gülibrişim çiçekleri, pembe pudra ponponları tohum tohum uçuştular yelde. Yel, tohumları yedi renk macuna sürükledi. Tohumlar, ağır ağır macuna battılar.

"Şişko, yamyassı sen de..."

"Muhallebi çocuğu..."

"Erkeksen çıksana dışarı..."

Sesler başımı döndürüyordu. Bayılabilirdim. Kızlar hemencecik bahçe kapısına dizilmişlerdi. Macuncu Ramiz acıyarak :

"Ne istersiniz fukaradan..." dedi.

"Sinsi sinsi bize bakıyordu Ramiz Ağa!"

Bana döndü.

"Adın ne senin?"

"Kemal, Ramiz Bey..."

Ağaçtan kopup yürüyorum. Ramiz Bey diyorum. Adımı söylü- yorum.

"Macun veririm sana, ağlama."

Ağlamışım, ağlıyormuşum. Param yoktu, macun alamazdım. Ma- cunlar kirliydi, hastalık yuvasıydı; yenmezlerdi...

"Para istemem, bu benim hediyem sana."

Pirinç tığ dalıyor yedi renge, sakız uzuyor da uzuyor, susam yağmuru serpiştiriyor... Artık kolumu demir parmaklıklardan çıkarıp alacağım macunu.

“Üzmayın fukarayı.” diyor gene Ramiz Ağa. Çocuklar susup yaklaşmıyorlar. O büyülü değneği nihayet tutuyorum.

“Kimle konuşuyorsun küçük beycim?” dedi Gülfidan Kalfa.

Büyülü değneğime koştı. Ona değdiremedim elimi. Macun çıtasının çocuk ellerimden hırsıyla kapılışı. “Biz senden macun istedik mi efendi!” Gülfidan Kalfanın kabalaşan, küstahlaşan konuşması. Küçük beycimler bitiyor, macunu dar sokağa fırlatıyor Gülfidan Kalfa. Toprak, istahla emiyor yedi renk macunu. Sessizlik artıyor. Patlayabilir. “Hadi efendi, yoluna gitsene sen!” diye bağıyor Gülfidan Kalfa. “Çek bu çingene çocuklarını kapımızdan!”

Kapımızdan... Onun kapısından... Çocuklar güvençli, aldırmamış, sokaklara karışıyorlar. Yeniden el çırpışları, türkü çağrışmaları. Çocuklar gidiyor *Fareli Köyün Kavalcısı*'yla sonsuz mutluluklar ülkesine. Ramiz Ağa acıyarak gözlerimi tarıyor. Gülfidan Kalfa kolumdan sürükleyerek anneanneme götürüyor beni.

Anneannem kızgınlıkla yüzüme bakıyor. Bütün oda yüzüme bakıyor.

“Hepsini yemişti macunun,” diyor Gülfidan Kalfa, “bir sopası kalmıştı elinde!”

Dik dik oturuyorum sedirde.

“Parayı nerden buldun sen?” diye soruyor anneannem.

“Ramiz Ağa bedava verdi bana...”

“Neden bedava versin elin çingenesi pis macunu sana!”

“Babasına söyleyin hanımefendicim.”

“Söylerim elbet, baş edemiyorum ben bu çocukla.”

Gülibrişim ağacının ponpon çiçekleri, Macuncu Ramiz'in yolunda uçuşuyorlardı...

Anadili öğretimi için yazılarından yararlanan yazarların seçiminde ölçüler esnek tutulmalıdır. Önyargılı, katı bir tutum, bütün yazın dünyasını çocuklara kapayabilir. Ayrıca, özellikle politik düşüncelerle konan yasaklamaların ise ancak bir süre geçerli olabileceği düşünülmelidir. Çağın gerçeklerine ve gelişmelere göre, anadili kitapları sık sık yenileştirilmelidir. Yoksa metinler bir süre sonra donup kalıyor. Yetişkinlerin, kendi çocukluklarını ölçü olarak kitap oluşturmaları ise en yanlış yöntemlerden biridir. Çünkü dünya durmadan yenileşiyor, kavramların anlamı ve yorumu gün gün değişiyor. Kuşkusuz, bütün çağların adamı olmuş yazarlar ve düşünürler, bu ölçünün dışında tutulmalıdır. Örneğin, düşüncelerini bir “zerzevatçının anlayabileceği” yalınlıkta yazan, en az o yalınlıkta da Türkçeye Sabahattin Eyuboğlu tarafından çevrilen Montaigne, okul kitaplarından uzak tutulmuştur. Oysa, çocukta düşünsel gelişimi sağlama açısından örnekle verilen şu küçük yazı, sanırım ortaokul birinci sınıfta bile işlenebilir.

ALİŞKANLIK

Bir köylü kadın, bir danayı doğar doğmaz kucağına alıp sevmiş, sonra da bunu alışkanlık haline getirmiş. Her gün danayı kucağına alıp taşımış. Sonunda buna öylesine alışmış ki, dana büyüyüp koskoca öküz olduğu zaman bile, onu yine kucağında taşıyabilmiş.

Bu öyküyü kim uydurduysa, alışkanlığın ne etkili bir şey olduğunu çok iyi kavramış. Gerçekten, alışkanlık pek yaman bir hocadır ve hiç şakası yoktur. Yavaş yavaş, sinsi sinsi içimize ilk adımını atar. Başlangıçta kuzu gibi sevimli, alçakgönüllüdür. Ama, zamanla yerleşip kökleşti mi, öyle azılı, öyle amansız bir yüz takınır ki, kendisine gözlerinizi bile kaldırmaya izin vermez.

Bence en büyük kötülüklerimiz, küçük yaşımızda belirmeye başlar. Yani, asıl eğitimimiz, bizi emzirip büyütenlerin elindedir. Çocuk, bir tavuğun boynunu sıkır; kediyi, köpeği oyuncak edip yara bere içinde bırakır; anası da ona bakıp eğlenir. Kimi baba da, oğlunun, savunmasız bir köylüyü, bir uşağı öldüresiye dövdüğünü, bir arkadaşını kurnazca aldatıldığını gördüğü zaman, bunu yiğitlik belirtisi sayarak sevinir. Oysa bunlar zalimliğin, zorbalığın, döneklığın asıl tohumları, kökleridir; çocukta filizlenirler, sonra alışkanlığın kucağında, alabildiğine büyüyüp gelişirler.

Bu kötü yönsemeleri yaşın küçüklüğüne ve olayın önemsizliğine bakarak hoş görmek, tehlikeli bir eğitim yoludur. Önce şu bakımdan ki, çocukta tabiat egemendir ve tabiat asıl yeni tomurcuk salarken katıksız ve gürbüzdür. Sonra da, hırsızlığın çirkinliği, çalınan şeye göre değişmez ki! Ha altın çalmışsın, ha bir iğne... “İğne çaldı, ama altın çalmak aklına bile gelmez!” diyenlere benim de diyeceğim şudur : “İğneyi çaldıktan sonra niçin altını da çalmasın?”

Sanırım, Falih Rıfki Atay’ın otuz yıl kadar önce yaptığı önerileri yeniden anımsatmak gerekecektir. Ona göre, anlayabildiğimiz iyi metinler üzerinde çalışmadığımız için okumasını da, yazmasını da bilmiyoruz. Bu nedenle kişide bir “dil ve zevk terbiyesi” gelişmiyor. Canlı yazı bugünkü yazıdır. Canlı edebiyat bugünkü edebiyattır. Klasiklerden başlamak üzere bütün yazın ürünleri, anadili kitaplarını besleyebilecek olgunluktadır. Bu nedenle yazı ve okuma zevkini, hiçbir ayırım yapmadan bütün okullarımızda beslemek gerekir. “Bayağılıktan ve dümdüzlükten biraz yukarı bir romanı, bir denemeyi, bir tiyatroyu, herhangi bir edebi yazıyı anlayarak okumasını bilmeyen bir mühendis, bir subay, bir kaptan veya bir ziraatçi düşünebilir misiniz? Ve biz bu halde kaldıkça ileri milletler arasına katılabileceğimizi sanır mısınız? Mektepte kendisine okunması ve zevkine varılması öğretilmedikçe hiç yontulmamış ve incelmemiş bir kafanın, eğer umulmaz bir kabiliyeti yoksa, bunu kendi kendisine elde etmesinin imkânı var mıdır?”

Görülüyor ki, bugün de bu görüşler güncellik taşıyor. Çünkü Atay'ın bu saptamaları ve önerileri yaptığı koşullar değişmemekle birlikte daha da kötüleşmiştir. Ayrıca, çağımız, otuz yıl öncesine göre insandan daha çok şey istemektedir. Dünya, demokrasi yolunda, hoşgörü anlayışında nice gelişmelere tanık oldu. Biz bunların dışında kalırsak, çağdaş toplum özelliğini kazanabilir miyiz?

Atatürk Dizisi

SÖYLEV (NUTUK)

Ulusal Kurtuluş Savaşımızın ve Cumhuriyetin ilk yıllarının Atatürkçe anlatılmış bir tarihi. Bugünkü dile aktarılmıştır. İki cilt, takımı 300 lira.

AÇIKLAMALI SÖVLEV SÖZLÜĞÜ / Haz. Sami N. Özerdim. Atatürk'ün Söylev'inde geçen kişi, kuruluş ve yer adları, kavramlar... 120 lira.

GEOMETRİ

Atatürk'çe yazılmış, ilginç bir yapıt. Atatürk, bugünkü birçok terimi ilk kez bu yapıtta kullanmıştır. 50 lira.

ATATÜRKÇÜNÜN ELKİTABI / Haz. Sami N. Özerdim. Atatürk'ün her konuda söyledikleri bir arada. Bir başucu kitabı. 260 lira.

ATATÜRK'TEN (Seçki) / Haz. Mehmet Deligönül. Atatürk'ün abece devrimi, dil devrimi, basın, bilim, kültür, eğitim, yazın, güzel sanatlar konusunda söylediklerinden seçmeler. 100 lira.

ATATÜRK ŞİİRLERİ / Haz. Behçet Necatigil. Türk ozanlarının Atatürk için yazdığı en güzel şiirler. 120 lira.

ATATÜRK'TEN 20 ANI / Mehmet Ali Ağakay. 50 lira.

ATATÜRK DEVRİMİ VE YORUMLARI / Prof. Dr. Bedia Akarsu. 50 lira.

ATATÜRK'ÜN YOLUNDA TÜRK DİL DEVRİMİ / 17-18 Ocak 1981'de Türk Dil Kurumunda yapılan toplu çalışmanın tutanağı. Dil Devrimimizi her yönüyle anlatan, karşıcılara bilimsel yanıtlar yer alan bir yapıt. 100 lira.

ATATÜRK VE ULUSAL DİL / Prof. Dr. Şerafettin Turan. 50 lira.

ÖLÜMSÜZ ATATÜRK VE DİL DEVRİMİ / Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu. 60 lira.

ATATÜRK VE HARF DEVRİMİ / M. Ş. Ülkütaşır. 70 lira.

YAZI DEVRİMİNİN ÖYKÜSÜ / Sami N. Özerdim. 30 lira.

YAZI DEVRİMİ / Yazı Devriminin 50. yılında yapılan konuşmalar. 30 lira.

DİL DEVRİMİ VE SONUÇLARI / Prof. Dr. Tahsin Yücel. 180 lira.
